

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פְּרִשֶׁת הַקֶּת

הפטרה: ויפתח הגלעד

ז' תמוז תשע"ז

צאת השבת ה"ת 21:17

ברכת הלמנה

גיליון 439

יציאת השבת:

20:36

ירושלים: 20:31

מניסת השבת:

19:22

ירושלים: 19:14

הַבִּינִי וְאַלְמֶדָה מִצֹּתֶיךָ

תהלים קיט, עג

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

פרשתנו עוסקת במצוות פרה אדומה הנחשבת חוקה. כלומר, מצווה זו היא כמו גזירה ואין בה טעם חגיגי בשכל בני אדם, שהרי העוסקים בהכנת הפרה הם אנשים טהורים ההופכים להיות טמאים, ואילו אפר הפרה המתקבל בסיום התהליך יש בכוחו לטהר את הטמאים. האם מותר לנו לדרוש ולחפש טעם למצוות? טעם למצוות הוא כמו הטעם של המאכלים. אדם שאין לו תבלינים יאכל את המאכלים כי הוא חייב להתקיים, אך התבלינים נותנים טעם וחשק לאכול ומעוררים את התיאבון באכילה. ואולם יש לשאול: האם בכלל יש טעם למצוות? תשובות לשאלות אלו מובאות בדברי חכמנו הראשונים.

לדעת רס"ג בספר אמונות ודעות שלו, יש לחלק את כל המצוות לשני סוגים: מצוות שכליות ומצוות שמעיות. המצוות השכליות הן אותן המצוות המובנות ע"י השכל ושהשכל מחייבן, ואילו המצוות השמעיות הן המצוות שאילו לא שמענו אותן מפי הגבורה לא היינו יודעים עליהן.

ואולם לדעת הרמב"ם לכל המצוות ניתן למצוא טעם. וכדבריו, ישנן ג' סיבות למצוות: "ואבאר שכל אלו וכיוצא בהן אי אפשר מבלתי שיהיה להם מבוא באחד מן הג' עניינים, אם תקון אמונות, או תקון ענייני המדינה אשר לא ישולם כי אם בשני דברים, בהסר העול, ובלמוד מדות טובות". לפי חלוקה זו מסביר הרמב"ם את תכלית המצוות כולן. ולפיכך כתב הרמב"ם (בהלכות תמורה פ"ד הלכה י): "אע"פ שכל חוקי התורה גזירות הם כמו שביארנו בסוף מעילה, ראוי להתבונן בהן וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם". נתינת טעם למצוות מוסיפה התעוררות בקיומן, כל זמן שאיננו תולים את קיום המצווה בטעמה - נעשה ונלמד!

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

רבי חיים בן עמר – אור החיים הקדוש

ביום ראשון הבא טו' בתמוז, יחול יום פטירתו של "אור החיים" רבי חיים בן עמר, מחבר הספר הנודע "אור חיים" על התורה, המכונה בבית ישראל "קדוש".

ולחלק את הבשר לתלמידי חכמים עניים לכבוד סעודות השבת.

כאשר נודע לו כי נגזר עליו שנת גלות היות ולא מחה באחד מעשרי העיר שבזיה תלמיד חכם שהגיע לקבל את מנת הבשר, נדד מעיר לעיר והשתדל שלא ללון שני לילות במקום אחד.

כאשר סיים את נדודיו שב לעיר סאלי והמשיך בלימוד התורה ובעזרה לנזקקים. נשבע שלא יעסוק במלאכה לאחר שירוויח את הסכום הדרוש למחייתו למשך החודש ויקדיש את כל זמנו ללימוד התורה על כן סרב לשזור את בגדי בת המושל לכבוד חתונתה. לאחר שהמושל ציווה להכניסו לכלוב עם אריות מורעבים ניצל והחליט לעלות לארץ ישראל.

בדרכו הגיע לפאס ומונה ע"י רבי שמואל אלבז כראש ישיבה. בעקבות הרעב הכבד בשנת ה'תצ"ח עבר לטיטואן, כאשר עבר את הגבול לאלג'יריה נתפס ונידון לשריפה בכבשן האש אולם בעזרת אחד מתלמידיו הצליח להימלט מהכלא. מאחר ולא זכה לילדים שמע לעצת זוגתו ונשא לאישה שנייה את בתו של ר' מאיר כפאס בנוסף לאשתו הראשונה ונולדו לו רק בנות.

בערב חג השבועות שנת ה'תצ"ט הגיע לנמל ליורנו (איטליה), בני הקהילה העניקו לו דירה מפוארת ומשכורת חודשית מכובדת וסייעו בהדפסת ספריו 'אור החיים' ו'פרי תואר'.

נולד בשנת ה'תנ"ז בעיר סאלי (במרקו) למשפחת עמר, שפירושו בערבית "בושם" על-שם עיסוקם במשך דורות במסחר בבשמים ונקרא 'חיים' על שם סבו.

מילדותו שקד על לימוד התורה עם סבו, למד את מקצוע הצורפות והתמחה בשזירת חוטי זהב וכסף בבגדים.

עקב גזירות המושל המקומי נאלץ בשנת ה'תס"ה לברוח עם משפחתו לעיר מקנס (מרקו) והתגורר בביתו של ר' משה די אבילה עד שמשפחתו שבה לסאלי בשנת ה'תס"ח.

נשא לאישה את בתו של ר' משה ממקנס בנו של ר' שם טוב-אחיו של ר' חיים הזקן ונסמך על שולחן חותנו. שקד יומם ולילה על לימוד התורה ועל אף גילו הצעיר הקדיש כל יום זמן ללמד תורה ולדרוש בפני הציבור.

ערך סיגופים ומיעט באכילה אולם לכבוד שבת אכל כמויות מזון גדולות, נהג להתענות מ"א עד י"ג אדר לילה ויום ברציפות, התבודד במשך ימים שלמים ועסק בכתיבת ספרו "אור החיים", גילו לו בחלומותיו פירושים לתורה וזכה לרוח הקודש.

לאחר פטירת חותנו בשנת ה'תפ"ה נאלץ לשוב לסאלי, פתח את הישיבה שניהל סבו ותמך מכספו בתלמידים אולם נמנע מלפסוק הלכות. ביתו היה פתוח לרווחה לכל נזקק ובכל יום חמישי נהג לשחוט עגל

חיבר את הספרים:

אור החיים: פירוש על התורה. חפץ ה': על מסכתות ברכות, הוריות, חולין ושבת.

פרי תואר: חידושים על יורה דעה. פירות גנוסר: על ספר "פרי חדש".

ראשון לציון: על 7 מסכתות, על נ"ך, על יורה דעה.

ימים אחדים טרם פטירתו אמר לאשתו כי איש עשיר מטורקיה יבקש לרכוש ממנה את התפילין שלו, אולם עליה להזהיר את הקונה להקפיד מאוד על קדושה ושלא לשוחח כאשר יניחן.

ביום שבת י"ד תמוז ה'תק"ג השיב את נשמתו ליוצרה לפנות ערב, באותה עת במזיבז', בעת שיצאה השבת בירושלים עדיין היה יום במזיבז'. הבעש"ט הקדוש נטל את ידיו לסעודה שלישית ולפתע הכריז 'כבה הנר המערבי' היות ונגלו לו סודות כוונת מצות 'נטילת ידיים' שאינן נודעות אלא לאחד בדור ועד עתה היו אצל רבי חיים בן עטר.

יהי רצון שיהיה הרב מליץ יושר עלינו ועל כל ישראל, אמן.

נסע לערים שונות באיטליה על מנת לגייס תורמים להקמת בית מדרש בירושלים, בחודש חשון ה'תק"א הגיע למודנה, בסוף החורף שהה בפררה, המשיך למנטובה ובראש חודש אב שנת ה'תק"א הפליג מנמל ליורנו עם עשרה מתלמידיו ומשפחותיהם. במהלך ההפלגה שהה ימים אחדים בסיציליה ובהגיעם לאלכסנדריה (מצרים) ביקשו מרב החובל להפליג לנמל יפו אולם רב החובל טעה ובסוף חודש אלול הגיע לנמל עכו.

בירושלים השתוללה מגיפה על-כך התיישב בעכו, ייסד ישיבה ומידי חודש הגיע לקברי צדיקים באזור. לא נענה לבקשותיו של רבי חיים אבולעפיה לקבוע את מושבו בטבריה ובט"ו אלול שנת ה'תק"ב הגיע לירושלים - באותה עת אמר הבעש"ט הקדוש: היום נכנס משיח בן יוסף לירושלים.

התגורר בחצר הבית בו נולד האר"י הקדוש וייסד בו את בית המדרש "כנסת ישראל", עסק בלימוד תורת הנגלה והנסתר כשהוא עטוף בטלית ומעוטר בתפילין, נהג לטבול במקוה כל יום, דיבר רק בלשון הקודש וחדל לדבר בשפת לעז.

מעת לעת הגיע לקברות צדיקים באזור וערך תפילות לגאולת עם ישראל, בכל ערב שבת למד הלכות עדות, בכל מוצאי שבת למד כל הלילה וערך תפילות אותן חיבר בעצמו, כתב פיוטים, על אף הטרדות והצרות שעברו עליו התרחק מהעצבות והזהיר כי מי שאינו לומד לשם שמים שלא יעיז לעיין בספרו - חפץ ה'.

מהלכות התפילה

א. מצות עשה מן התורה להתפלל בכל יום, שנאמר: ועבדתם את ה' אלקיכם. מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה, שנאמר ולעבדו בכל לבבכם. אמרו חכמים איזו היא עבודה שבלב זו תפלה. ועזרא ובית דינו תקנו שמונה עשרה ברכות, ג' ראשונות שבח להשי"ת ושלש אחרונות הודיה, ואמצעיות יש בהן שאלת כל הדברים, שהן כמו אבות לכל חפצי איש ואיש ולצורכי הצבור כולן, כדי שיהיו ערוכות בפי הכל. ומן התורה אין חיוב להתפלל אלא פעם אחת ביום, אבל מדרבנן חייבים להתפלל בכל יום ג' תפלות, כפי הנוסח שתיקנו חכמים.

ב. אמרו במדרש תנחומא (פרשת וירא): אמר להם הקב"ה לישראל: הוזהירין בתפלה, שאין לך מדה אחרת יפה הימנה, ואפילו אין אדם כדאי לענות לתפלתו ולעשות חסד עמו, כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים אני עושה חסד עמו. ואמרו עוד במדרש רבה (פרשת ואתחנן), "אין הקדוש ברוך הוא פוסל תפלת כל בריה".

ג. גדולה תפלה יותר מכל הקרבנות, ויש להשתדל מאד לכוון בתפלתו, ולהתפלל אותם בזמנם, שעבודת התפלה מכפרת כל מיני חטאים ועוונות, ואפילו לפשעים שאין להם כפרה בקרבן. והתפלה היא אחת מהדברים שהעולם עומד עליו. וגדולה תפלה יותר ממעשים טובים. וכל זמן שישראל מתכנסין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואומרים אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כוחם, הקב"ה קורע גזירות רעות על עם ישראל. ולא זכו ישראל לצאת מגלות מצרים אלא בזכות התפלה והצווחה. וגדול כוחה של התפלה שיכולה לשנות ולבטל גזרות רעות, אך צריך שיחזור בתשובה כדי שתפלתו תתקבל. וכל המתפלל בכונה וביראה זוכה על ידי לחיי העולם הבא.

ד. הרוצה שתפלתו תתקבל יקפיד להתפלל בבית הכנסת, וישתדל לעסוק בתורה, שכל הפותח פיו בתורה ובתפלה נעשים לו כל חפציו, וכן כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקם, ומאריךין ימיו ושנותיו, אפילו אין הוא הגון. וכל המרבה בתפלה, נענה. ואם התפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל. וכל שדעתו שפלה ומושים עצמו כבהמה, אין תפלתו נאספת. וכשיש לו צער גדול צריך להודיע צערו לרבים, ורבים יבקשו עליו רחמים. ואם לא נענה ילך אצל חכם שמחזיק ישיבה שיתפלל עליו.

ה. כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחלה. והאזהב את שכניו, והמקרב את קרוביו, והנושא בת אחותו, והמלוה סלע לעני בשעת דחקו, תפלתו מתקבלת. ולא יתלה אדם בזכות מעשיו הטובים, אלא יסמוך על חסדי השי"ת. ולשלשה סיבות תתקבל התפלה: האחת, להיות מעביר על מדותיו ועלוב, ושנית, להיותו מושבר תאותו לכבוד יוצרו, ושלישית להרבות בתפלה. ויתן צדקה כדי שתפלתו תהיה נשמעת. ויזהר בלשונו מלדבר לשון הרע, ודברי שקר, ודברי נבלה, שאו תפלתו תתקבל.

ו. יש להרבות בתפלה גם חינוך הבנים, שיוזכו ליראת שמים ולתורה, ואף שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ראוי ונכון להתפלל גם על יראת שמים, שלא נבוא לידי נסיון, ונזכה לסייעתא דשמיא. וראוי להתפלל מתוך סידור שנדפס על ידי ראי' ה'.

[ע"פ ילקוט יוסף לראש"ל צ"ח הגר"י יוסף שליט"א]

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאח ציטרון. ה"ה יצחק שושן. שרה בת שמחה. מרים יהודה. ציפורה ויהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עזר בן עישה. תקוה בת עזיזה. אלגרה בת ג'אן. מול בת ענלה. אברהם בן רחל. הראל בן אביעל. יהודה גלר. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי הי"ו. להחזרת נעדריו צה"ל ושבויו ובחס: אורון שאול, הרר גולדין, גיא חבר, רון אורד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו. לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף זצוק"ל. הגר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. הרב שלמה צורף. רבי יעקב שושן. יונה יונה. סופר מנחם. אליאור קדושים. הרב אברהם צוקרמן. יצחק עמירם. נדיר נחום. נסים כהן. רובי עזרי. יצחק בן מול מורח. מרדכי ומשה מורח. ישראל אברהם נתן. ראובן אלון בן נוסיה. יצחק ועמרם אטיאס. ר' חיים אוהננה. לוי יצחק אמרדי. אורן מועלם. אליהו טויטו. דוד חגיבי. דוד גוסברג. יואל דללי. עמוס דמרי. סימנטוב משה יהודה. ישראל בן גמרה. רבי דוד הכהן. ישראל בן שושנה. נעים משה. יצחק ושמחה אילון. נסים וסוליקה שושן. יצחק ולאח אסטרונו. נדיה שמעון. מנרה לוי. אסתר בת תורא. אסתר חרד. חנה יצחקי. דניאל פונדק. אליהו בת פריחה. תירצה וזנדון. אסתר בת זוהרה. אסתר וענבר נחום. מרים וענונו. עזיזה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. נעימה בת מגורה. לואיזה מרד. זוהרה בת חנה. עליזה כהן. שרה אוליאל. יוכבד ועקנין. עישה דהן. ברכה סופן. רותי אגול. סבטלנה בת אולגה. ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה